

Hanoi – hlavné mesto Vietnamu

Len málo národov na svete je vo svojom povedomí tak úzko naviazaných na jedno centrum- hlavné mesto, ako je to v prípade Vietnamu. Vlastný Vietnamci (na rozdiel od príslušníkov etnických menšín) sa sami označujú „kinh“ – „z mesta“ a definujú stredný tok Červenej rieky, dnešnú provinciu *Vinh Phu* a oblasť Veľkej Hanoie ako svoju povodinu. Sama Červená rieka (*Song Hong*) je niekedy označovaná za „Hlavnú rieku“, „Rieku matku“ (*Song Cai*)

Tento pocit má svoje vysvetlenie v procese historického vývoja štátu – Hanoi sa nachádza v miestach nepretržite obývaných od prehistorických dob a pre obyvateľov južnejších končín zeme sa Hanoi stávala hlavným mestom postupne, v procese územnej expanzie štátu, ktorý niektorí historici označujú ako „pochod na juh.“

Prvé historicky doložiteľné sídelné mesto postavil okolo roku 258 pred n. l. v dnešnej obci *Co Loa*, asi 10 km severovýchodne od centra Hanoi-e, kráľ *Anh Duong* (*Thuc Phan*). Po legendárnom panovaní kráľov *Hung*, ktorých hlavné mesto ležalo viac na západ, v miestach sútoku Jasnej, Čiernej a Červenej rieky, tak *Thuc Phan* založil v poradí druhú Vietnamskú dynastiu- *Thuc*. Po ovládnutí Vietnamu Čínou slúžila pevnosť *Co Loa* ako oporný bod cudzej správy a svoju povodnú funkciu nezávislého hlavného mesta začala opäť plniť až roku 938, keď si ju za správne centrum zvolil víťazný *Ngo Quyen*. Podobne v bezprostrednom okolí Hanoi-e sa nachádzalo ďalšie hlavné mesto; v *Me Linh*, počas povstania sestier *Trung Trac* a *Trung Nhi* (39 – 43 n.l.).

Prvé hlavné mesto priamo v oblasti medzi riekami *To Lich* a *Song Hong* založil „povietnamštený“ Číňan *Lý Bon* (*Ly Bi*) okolo roku 544. *Ly Bi* sa tituloval za „Južného cisára“ (*Nam de*), ale jeho kráľovstvo, odvážne nazvané „Desaťtisíc jari“ (*Van Xuan*) po sedemdesiatich rokoch podľahlo čínskej presile, a do hlavného mesta bolo prenesené sídlo protektorátu nazvané *Tong Binh*. Nasledujúci protektori mesto rozšírili, vybavili systémom hrádzi a opevnení. Okrem iného bola postavená pevnosť *La Than* (*Dai la than*), za zbytky ktorej sa považujú zrúcaniny v dnešnej rovnomennej ulici. Jeden zo staviteľov *La Than* bol mocný mág, ktorý s miestnymi duchmi zviedol množstvo bojov. Legendy o týchto súbojoch prežili dodnes a reflektujú tajomné geomantické vlastnosti, ktorými Hanoi, podobne ako napr. Paríž či Praha, tradične ovplyvva.

Titul hlavného mesta sa k ústiu riečky *To Lich* vrátil opäť roku 1010. Podľa legiend mal nový kráľ *Ly Cong Uan*, keď uvažoval o presune sídla z horskej pevnosti *Hoa Luu*, zvláštne videnie. Zjavil sa mu súboj tigra s drakom. Víťazný zlatý drak sa potom vzniesol k oblohe. Na mieste kde došlo k súboju dal zakladateľ dynastie *Ly* vybudovať mesto *Thang Long* – „Vzlietajúci drak.“ Výnos o preložení hlavného mesta vysvetľuje kráľovu voľbu racionálnejšie; „...nachádza sa v strede našej zeme, jeho poloha je pozíciou vzpínajúceho sa draka a prikrčeného tigra. Leží v priesečníku štyroch svetových strán, rieky a hory ho vhodne obklopujú. Je to miesto priestorné aj rovné, vyvýšené aj presvetlené. Všetkého je tu hojnosť v dobrom a čerstvom stave...V celej zemi Vietov nenájdeme lepšie miesto...je najvhodnejším miestom pre hlavné mesto panovníkov na večné časy...“ (1)

Ly Cong Uan prijal panovnícke meno *Ly Thai To* (Veľký predok rodu *Ly*) a jeho dynastia sa stala prvou, právom nazvanou veľkou, dynastiou v krajine. Vládcovia *Ly* obratne spravovali kráľovstvo vyše dvesto rokov a *Dai Viet* (názov zaviedol *Ly Thanh Tong* roku 1054) bol významnou politickou a hospodárskou mocnosťou v Juhovýchodnej Ázii. Hoci sa v praxi používali inštitúcie a formy správy založené ešte v časoch čínskej okupácie, rozvinuli sa povodné formy výrazu, došlo dokonca k rozmachu remesiel, ktorými tradičný konfucianizmus na Ďalekom východe všeobecne pohrdal. V 13.-om storočí dorazilo do centra

36 remeselných cechov a každý z nich obsadil inú ulicu – ešte dnes sa stará štvrť v Hanoi nazýva aj „36 ulíc“. Na rieke *To Lich*, ktorá pravdepodobne v minulosti vytvárala mnoho ramien prekvital obchod na člnoch (jeden z názvov *Thang Long-u* je *Ke Cho*; „Trhovisko“).

Úmerne týmto zmenám rástol význam hlavného mesta. *Thang Long* sa stal skutočnou metropolou, vyrástli tu mohutné konštrukcie, hrádze, sakrálné i spoločenské stavby (z toho obdobia pochádza známy Chrám literatúry, Národná Univerzita).

Thang Long zostal s prechodnými výnimkami hlavným mestom až do roku 1802, keď si zakladateľ poslednej dynastie *Nguyen* vybudoval sídlo v *Huế*. Menil sa však jeho názov. Kým v starších dobách sa vedľa *Thang Long* používali mená *Long Thanh* a *Long Bien*, od 15. storočia sa stretávame s inou sériou mien. Väčšinou ide o rozne variácie slovného spojenia „Východné hlavné mesto“ (*Dong Do*). Dynastia *Le* zaviedla tento názov jednak kvoli symbolike východnej svetovej strany a tiež aby mesto odlišila od hlavného mesta na západe, kde istú dobu sídlil uzurpátor *Ho Qui Ly* (1400 – 1401). Slovo „do“ možno zameniť aj za „*kinh*“ s rovnakým významom, takže vznikol tvar *Dong kinh* (V japonskom čítaní Tókjó). Tento názov v 17. storočí prevzali Európania v tvare Tonkin, a postupne tak označili celú oblasť morského zálivu.

K zmene názvu do dnešnej podoby siahol až roku 1831 cisár *Minh Mang*. Panovník dynastie *Nguyen* (1802 až 1945), ktorá vládla z *Huế* vybral meno *Ha Noi* („Mesto na vnútornej- z Vietnamského hľadiska južnej - strane rieky“) Cisár tak chcel „otupiť“ starý názov, ktorý v súvislosti s hrdinnými povstalcami proti Číne, ale aj neprijemným domácim panovníkom, vzbudzoval príliš mnoho nežiadúcich asociácií. Šikovný názov *Ha Noi* znel dostatočne starobilo, odvolával sa na geografickú polohu mesta a z hľadiska konfucianizmu bol prijateľný.

Kým si však panovníci výrazne konzervatívnej dynastie budovali po vzore Pej ťing-u vlastné „Zakázané mesto“, francúzske velenie pochopilo strategickú dôležitosť Hanoi-e-jej pozíciu voči Číne a blízkosť nerastných surovín. Francúzsko, ktoré už obsadilo juh krajiny- Kočičínu (*Nam bo*), a zistilo, že po rieke Mekong sa do Číny nedostane, sa zameralo na Červenú riekku a pod roznyimi zámienkami mesto dvakrát obsadili (1873 a 1882). Francois Garnier a Henri Riviere, velitelia útokov síce prišli o hlavu, ale od roku 1874 bola v Hanoi stála vojenská posádka. Súhra roznych faktorov, ale najmä nepružnosť panovníckeho dvora nakoniec viedla k úplnému odstúpeniu krajiny cudzincom (25. August 1883). Starobilá Hanoi sa stala správnym centrom protektorátu Tonkin.

Napriek určitým zlepšeniam v oblasti priemyslu a dopravy sa francúzska správa o zlepšenie sociálne situácie obyvateľstva príliš nestarala. Skor naopak. Pri stavbách železníc Hanoi – Lang Son (1902), Hanoi – Vinh (1905) a najmä Hanoi – Jün nan (1919) zahynuli tisíce pracovníkov. Niektorí miestni vzdelanci sa ale napriek nepriazni úradov pokúšali situáciu zlepšiť. Tak vznikali v Hanoi iniciatívy ako Tonkinský Štúdijný Ústav (1907), či noviny vo vietnamčine *Hua Than* (Priateľský hlas). Od roku 1925 vznikali vlastenecké a komunistické organizácie, organizovali sa štrajky, iniciatívy niektorých vlastencov ako bol Phan Boi Chau viedli k atentátom, vo februári 1930 vybuchovali v Hanoi bomby. Situácia sa ešte zhoršila po porážke francúzskej správy Japonskom. V marci 1941 sa Ho Či Min-ovi podarilo skĺbiť väčšinu vlasteneckých iniciatív do Ligy nezávislosti – Viet Minh-u (*Niet nam doc lap dong Minh*). Obratne využijúc zmätok ku koncu vojny, rozpútal Viet Minh Augustovú revolúciu, takže 2. septembra mohol Ho Či Min na námestí *Ba Dinh* v Hanoi vyhlásiť nezávislú Vietnamskú demokratickú republiku. 19. Decembra 1946 však francúzske veliteľstvo poslalo novej vláde ultimátum a funkciu hlavného mesta mohla Hanoi opäť plniť až po Ženevských dohodách z 21. júla 1954. Od roku 1965 Hanoi trpí pod americkými bombardovacími misiami známymi ako „Guľový blesk“, „Vianočné bombardovanie“ (apríl 1966, 1968, až december 1972) a sporadicky v priebehu celej vojny. Po zjednotení zeme 2. júla 1976 je Hanoi hlavným mestom VSR.

Dnešná Hanoi leží asi 100 km od morského pobrežia (V minulosti bolo more o mnoho bližšie) na pravom brehu Červenej rieky. Má 3,1 mil. obyvateľov (1995). Cez rieku, ktorá v týchto miestach dosahuje šírku až dvoch km., vedú 2 mosty-starší *Long Bien* (Doumer)(2) pre chodcov a železnicu a novší *Chuong Duong*. Samosprávna Hanoi sa delí na 4 správne zóny ; **Ba Dinh** na severe, **Hoan Kiem** na severovýchode je stredom mesta, **Hai ba Trung** je na brehu, južne od Hoan Kiem a **Dong da** leží na juhozápade. Najviac pamätihodností je v častiach Ba Dinh a Hoan Kiem. Prímestské urbanizované oblasti sa delia na 11 okresov

Napriek desaťročiam bombardovania je Hanoi starobylé mesto plné pamiatok a jazier skrytých uprostred parkov. (Spomenme aspoň jazerá Truch Bach, Thuyen Quang, Bay Mau a Thu Le)

“Podľa mňa je fyzicky ešte atraktívnejšia než Ho Či Min (Saigon). Je tu menej vozidiel, menej hluku, mesto je čistejšie, priestrannejšie a zelenšie. Niektorí ju – iste nie bez irónie – volajú Parížom Orientu. Parížanom to buď lichotí, alebo ich to rozčuluje...je to hotové múzeum architektúry...obyvatelia sú známi väčšou rezervovanosťou, než ich južný susedia, ale zároveň tradičnou pohotinnosťou...”(3)

„ ...žiadne mesto na svete sa nevyrovná Hanoi s jej neopakovateľnou atmosférou dávnych mýtov a legend...” (4)

Jeden z najstarších buddhistických chámov (*chua*) vo Vietname môžeme vidieť na ostrovčeku pri brehu Západného jazera (*Ho Tay*). Podľa tradície bol založený v 6. storočí panovníkom *Ly Bon-om* pod názvom **Khai Quoc** (Počiatok ríše). Z povodného miesta, kde jeho základy ohrozovala voda, sem bol prenesený začiatkom 17. stor. O niečo neskôr dostal dnešný názov ; *Tran Quoc* (Stráž ríše). Vedľa budovy je umiestnená kamenná stéla z roku 1639 popisujúca históriu pamiatky.

Povodne taoistický **Den Tran Vu**, založený zároveň s hlavným mestom stojí na južnom brehu Západného jazera. „Den“ je chrám lebo skor svätyňa určená na uctievanie pamiatky významného božstva či osobnosti- táto patrí *Tran Vu-ovi*, Čiernemu nebeskému rytierovi, alebo taoistickému Bohovi vojny. Podľa povestí bol tento duch vyslaný nebeským Nefritovým cisárom, aby sa vysporiadal so strašnou deväťchvostou líškou, ktorá trápila obyvateľov. (Podľa inej verzie povesti, vysvetľujúcej vznik Západného jazera, líšku premohol „praotec drak“ *Lac Long Quan* a to tak, že na beštii jazero vylial.) Tento *den* však v každom prípade postavil ako výraz vďaka zakladateľ dynastie Ly, a iný vládca z dynastie *Trinh* (1657 – 1682) dal z čierneho bronzu zhotoviť 4- tonovú podobizeň hrdinu a umiestnil ju dovnútra. (Stavba sa niekedy označuje aj **Chua Quan Thanh** ; Pagoda Veľkého- čierneho- Buddhu) (5)

Celkom netypickou stavbou v štvrti *Ba Dinh* je známa pagoda na jednom stĺpe; **Chua Mot Cot** neďaleko Ho Či Min-ovho mauzólea. Zvláštna silueta stavby je jedným zo symbolov hlavného mesta. Pagodu postavili v roku 1049 ako súčasť väčšieho komplexu. Podľa povesti sa kráľovi *Ly Thai Tong –ovi* zjavila vo sne bohyňa *Quan Am* (Kuan –jin, čínska verzia buddhu súcitu, Avalokitéšvary), sediaca na lotosovom kvete. Onedlho sa panovníkovi narodil túžobne očakávaný syn a otec dal z vdáčnosti pagodu postaviť. V roku 1954 stavbu, ku ktorej sa viazali zložité obrady kúpania Buddhu, Francúzi celkom zničili a bola opäť postavená podľa zachovanej dokumentácie.

Ďalším obľúbeným motívom z hlavného mesta je chrám **Ngoc Son** (Nefritová hora) na jezere *Hoan Kiem*. O jazere, ktorého názov znamená „Jazero vráteného meča“, sa traduje zvláštny príbeh. Jedného dňa, keď sa *Le Loi*, hrdina a premožiteľ čínskej armády z roku 1427 člnkoval na vode, z hĺbín sa vynorila veľká zlatá korytnačka a vytrhla mu z ruky zázračný meč, ktorým porazil okupantov. Korytnačku, ktorá je jedným z atribútov boha vojny dnes pripomína malá pagoda v strede jazera, korunovaná červenou hviezdou (v súčasnosti, v súvislosti s oslavami výročia založenia mesta, je hviezda nahradená znakom Hanoie). Väčší chrám *Ngoc Son*, postavený za dynastie *Tran* a niekoľkokrát prestavaný je dnes zasvätený

bohovi literatúry, generálovi *Tran Hung Dao- vi a La To –ovi*, patrónovi lekárstva. K chrámu vedie klenutý červený most „ Vychádzajúceho slnka “ (**The Huc**). Pred vstupom na most stoja dva portále so štylizovaným strúhadlom na písacie perá a kalamárom na atrament – symboly vzdelanosti a kultúry čínskych písmen. Mohutná brána, pred chrámom na ostrovčeku je posiatá symbolmi bohatstva a šťastia.

„ *Či je väčšia radosť ako zahľbiť sa do štúdia?* “ povedal Konfucius (6) a v duchu tejto filozofie postavil kráľ *Ly Thanh Tong* v osmom mesiaci roku 1070 chýrny **Van Mieu** – Chrám Literatúry. O šesť rokov neskôr inštitúciu rozšírili o prvú Národnú Univerzitu (**Quoc Tu**), určenú potomkom vzdelancov a mandarínov. **Quoc Tu Giam** vychovala tisíce talentov, medzi inými historika *Ngo Si Lien-a*, encyklopedistu *Le Qui Don - a*, tradične tu študoval korunný princ. V areály sa nachádzajú zachovalé pavilóny Ceremónií, Súhvezdia literatúry, nájdeme tu aj Studňu božskej čistoty. Známych je 82 kamenných stél vytesaných v rokoch 1484 až 1780. Tabuľky spočívajú na veľkých korytnáčkach a obsahujú mená, miesta narodenia a zásluhy 1306 laureátov, ktorí tu v uvedenom období získali tituly.

Z ďalších architektonických pamiatok je nutné spomenúť Vlajkovú vežu (**Cot Co**) z roku 1812 na ulici *Dien Bien Phu*, (je iste zaujímavé, že na tejto ulici, pomenovanej na pamiatku porážky francúzskej agresie, dnes býva strojca víťazstva, generál *Vo Nguyen Giap*.) Chrám **Hai Ba Trung** zasvätený sestram *Trung*, či Chrám Bieleho koňa (**Den Bach Ma**) z 10. storočia. Podľa legendy mal raz kráľ rodu *Le*, keď sa pokúšal opevniť mesto, ale múry stále padali, videnie. Z posledne spomenutého chrámu vyšiel Buddha v podobe bieleho koňa, a zaviedol vládcu na miesto, kde mohol bezpečne založiť prvú z povodných 16 brán do mesta. Posledná z brán dnes stojí na konci ulici *Hang Chieu*.

V 11. storočí vyrástol Chrám Kľačiaceho slona (**Den Voi Phuc**), na pamiatku princa *Linh Lang* –a, ktorý za pomoci armády bojových slonov odrazil inváziu čínskej dynastie Sung (10. až 12. storočie.)

Z 15. storočia pochádza Miestodržiteľova pagoda (**Quan Su**), ktorá kedysi slúžila buddhistickým pútnikom. Podobne v tomto období bola postavená pagoda Kamennej ženy (**Ba Da**), zasvätená duchu kamennej sochy.

Oblúbeným turistickým cieľom je už spomenutá, stará štvrť 36 ulíc. Každá ulica nesie názov remesla, (či produktu) ktorý v nej sídlil. Navyše, napr. na ulici *Hang Bo*, kde „ *bo* “ znamená bambusový koš, sa dodnes koše predávajú. Západne od Jazera vráteného meča sa nachádza ulička *Hong Trong*, ktorá je jedným z dvoch najznámejších centier výroby charakteristických umeleckých drevorezov. Štvrť je spleťou úzkych uličiek s nízkymi domčekmi s malým priečelím. Podľa kráľovského výnosu sa totiž obydlia zdaňovali podľa šírky priečelia, a žiadna budova nesmela byť vyššia než kráľovský palác, alebo mať viac než dve poschodia.

Z čias francúzskej okupácie pochádzajú početné vilové domy, elegantná budova opery (7) ale aj smutne známa väznica- **Hanoi Hilton**.

Do okolia vybetonovaného námestia *Ba Dinh* sa sústreďujú aj iné, dnes atraktívne stavby ; Ho Či Min – ovo mauzóleum (dokončené 1975) (8) , Ho Či Min –ovo múzeum, presidentský palác a Ho Či Min – ov dom v záhrade za ním. Ďalej tu sídlia kancelárie úradu vlády a budova Parlamentu.

V Hanoi sú 4 veľké múzeá ; Múzeum revolúcie v budove bývalej francúzskej colnice, Historické múzeum so vzácnou zbierkou artefaktov spred 4000 rokov, Múzeum Nezávislosti, kde Ho Či Min v roku 1945 napísal Deklaráciu Nezávislosti a Vojenské múzeum.

V meste sa nachádzajú závody ťažkého strojárstva, továrne na elektrické generátory a motory, preglejky, textil, chemikálie a zápalkárne, spracováva sa tabak a fosfát. V okolí mesta sa pestuje ryža, zelenina, cereálie a priemyselne plodiny. Hanoi je aj komerčné centrum. Cesta č. 1 ju spája s juhom zeme, železnice vedú do Haiphong-u, Kchun- ming-u v Jün- ane a do Than pho Ho Chi Minh. Od roku 1996 funguje železničné spojenie s Peking- om. Priamo

v centre mesta sa nachádza autobusová stanica Kiem Lien. Menšie záoceánske lode sa môžu po Červenej rieke dostať až do prístavu v meste, mnoho riek v širokom okolí Hanoje je splavných po celý rok. Veľký význam má medzinárodné letisko. Vzhľadom na tieto skutočnosti má Hanoi podľa väčšiny odborníkov vysoký ekonomický potenciál. Napriek predpokladom sa však prílev investícií nedávno spomalil. Súvisí to s určitým sklamaním zahraničných investorov, ktorý počítali s iným tempom presadzovania reforiem vyhlásených v roku 1986 (tzv. *Doi moi*). V tomto zmysle sa vyjadrila aj Madelaine Albrightová, keď v júni 1997 navštívila Hanoi ; „ *V minulom desaťročí preukázal doi moi Vietnamu výbornú službu, teraz by bol potrebný nový impulz – doi moi 2.* “ (9)

Hanoi je však predovšetkým správne mesto. Schádza sa tu nominálne zvolené, maximálne 400 členné Národné zhromaždenie (od ústavných zmien z roku 1992 s rozšírenými právomocami- napr. voľba hlavy štátu), Štátna rada a Rada ministrov, na ulici Hoang Hoa Tham sídli Úrad vlády. V centre mesta nájdeme centrálu Komunistickej strany a jej oddelenia. Neďaleko Guvernárskeho paláca stojí stará budova Indočínskej banky, ktorú nahradila Vietnamská štátna banka, od roku 1951 do 1990 jediná banka vo Vietname (dnes existujú 4). V meste je ústredie Vietnamskej banky pre zahraničný obchod, oprávnenej narábať s cudzími menami. Po roku 1990 pribudlo niekoľko zahraničných bankových inštitúcií.

V Hanoi sa nachádza Hanojská Univerzita, ktorá roku 1956 vystriedala Indočínsku univerzitu (zal. 1908) ako aj prvá súkromná univerzita Thang Long (1989). Študenti vysokých škôl využívajú služby Národnej knižnice, zriadenej roku 1919.

Z iných vedeckých a kultúrnych organizácií tu nájdeme Inštitút Filozofie, Archeológie, Lingvistiky, Literatúry, Etnológie, História, inštitúcie a Štátne výbory sociálnych vied či Technológie.(údaje z roku 1984)

V meste vychádzajú významné denníky a týždenníky Hanoi Moi, Nhan Dan (Ľud), v angličtine Vietnam Economic Times, Vietnam News a Vietnam Courier. Z Hanoje vysiela rozhlasová stanica Voice of Vietnam a centrálna televízna štúdiá. kancelária Vietnamskej Informačnej Agentúry sídli na ulici Ly Thuong Kiet

Starobilé hlavné mesto na Červenej rieke bolo vždy centrom hospodárstva a kultúry severnej Indočíny. Bude nepochybne zaujímavé sledovať, ako si mesto, z ktorého „ vzlietajú draci “ poradí v modernom, globalizujúcom sa svete.

- (1) - (Ivo Vasiljev, Za dedičtvm starých Vietů, str.117).
- (2) - (1682 metrov dlhý most dokončený roku 1902 na príkaz vtedajšieho generálneho guvernéra Doumiera, má veľkú strategickú hodnotu a v konflikte s USA bol terčom takmer 200 útokov bombardérov. Získal si povest' nezničiteľného cieľa, pretože po každom nálete ho vietnamský ženisti bleskurýchlo opravili.)
- (3) - (R. Storey, D. Robinson ; Vietnam, str. 466)
- (4) - (J.Hoskin; Vietnam, str. 36)
- (5) - Vo Vietname sú niektoré miesta uctievané zároveň niekoľkými náboženstvami. Unikátom krajiny je, že tu nikdy nevypukla náboženská vojna. Naopak, súčasťou tradičného vzdelania bola znalosť „Tam giao “- Troch učení (buddhizmus- konfucianizmus – taoizmus) a tieto učenia sa dokázali navzájom vhodne dopĺňať. Paul Muss v knihe Oheň na Jazere uvádza ; „ *Vietnamci sú konfuciáni v čase mieru, buddhisti v časoch nepokojov* “(str. 176)
- (6) - (Čarnogurská M., A riekol majster, str. 9)

- (7) - (zrekonštruovaná 1997, v tom istom roku v jej blízkosti vyrástol 5 hviezdíčkový hotel Sofitel),
- (8) – (Podľa zámeru staviteľa by mala stavba z diaľky pripomínať siluetu lotosu, symbolu čistoty,- podobne ako pri Chua Mot Cot-, a tento tvar bol zvolený tiež pretože Ho Či Minh sa narodil v osade, ktorej meno v preklade znamená Lotosová dedina. V špeciálne stráženom sargofágu vnútri stavby spočíva telo prvého prezidenta, napriek jeho želaniu, aby bol po smrti spálený a rozsiaty na na štyri svetové strany. Múmia sa pravidelne prenáša do Moskvy, kde ju odborníci ošetrojú.)
- (9) - (výrazne odmietavo sa počas nedávnej návštevy Billa Clintona vo Vietname /16-19.11.2000/ vyjadril generálnehy tajomník ÚV KSV Le Kha Phieu ;“...hospodárske reformy, ktoré Vietnam začal majú za cieľ posilniť socializmus.“(zdroj čtk)

Zoznam použitej literatúry :

- Vasiljev, Ivo : *Za dědictím starých Vietů*. Praha, Etnologický Ústav AV ČR, 1999. (223 str.)
- Hoskin, John : *Vietnam*. Hongkong, Konemann Verlagsgesellschaft mbH, 1998. (128 pp.)- preklad do nemčiny Barbara Rusch
- Nguyen Khac Vien : *Dejiny Vietnamu*. Bratislava, Pravda 1978. (331 str.)- preklad do slovenčiny Ivan Doležal
- Storey R., Robinson D. : *Vietnam*, Hongkong, Lonely Planets Publication Ltd., 1997.
- Čarnogurská, Marina : *A riekol majster*. Bratislava, Tatran, 1990 (215 str.)
- Hanoi, A guide book*. Hanoi, Red River Foreign Publishing House, 1984.(71 str.)

<http://www.mcel.pacificu.edu/as/students/vb/Summary.HTM>

<http://www.destinationvietnam.com/aboutvn/culture/religions.of.vn.htm>

<http://www.destinationvietnam.com/dv/dv01/vanmieu.htm>

<http://www.fasharvard.edu/%7Easiactr/haq/199904/9904and003.htm>

<http://www.batin.com.vn/vninfo/asv/gov.htm>

<http://www.britannica.com/brom/eb/article/1/.html>

<http://www.viettouch.com/vietnam.html>